

KURATORIUM
OŚWIATY
w Katowicach

**Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy
z Geografii
dla uczniów gimnazjów
województwa śląskiego
w roku szkolnym 2012/2013**

KOD UCZNIWA

--	--	--

Etap: rejonowy
Data: 16 stycznia 2013 r.
Czas pracy: 90 minut

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 10 stron i 20 zadań.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „x” **bezpośrednio na arkuszu**, lub podaną liczbę np. dwa.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź „x”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
9. Podczas rozwiązywania zadań możesz korzystać z prostego kalkulatora i przyborów kreślarskich.

Liczba punktów możliwych do uzyskania: **60**
Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: **50**

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Razem	
Liczba punktów możliwych do zdobycia	6	2	4	3	5	2	3	3	2	3	3	3	2	4	1	2	4	2	3	3	60	
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																						

Podpisy przewodniczącego i członków komisji:

1. Przewodniczący -
2. Członek -
3. Członek -

Material źródłowy do zadań 1 – 3

Zadanie 1. (6p.)

A. Na mapie cyframi rzymskimi I – IV zaznaczono wybrane kraje Ameryki Południowej, a cyframi arabskimi 1 – 4 wybrane stolice. **Rozpoznaj kraje i stolice wpisując ich nazwy do tabeli.**

Nr na mapie	Kraj	Nr na mapie	Stolica
I		1	
II		2	
III		3	
IV		4	

B. Na mapie konturowej literami A – D zaznaczono wybrane obiekty przyrodnicze Ameryki Południowej (rzekę, jeziora, zatokę). **Rozpoznaj je i wpisz ich nazwy w odpowiednie miejsca tabeli.**

Oznaczenie na mapie	Nazwa	Oznaczenie na mapie	Nazwa
A		C	
B		D	

Zadanie 2. (2p.)

Uzupełnij zdania dotyczące krajów Ameryki Południowej:

1. Na jego obszarze znajduje się delta Orinoko -
2. Najdłuższą linię brzegową ma -
3. Źródła Amazonki znajdują się na obszarze -
4. Wyspy Galapagos należą do -

Zadanie 3. (4p.)

W tabeli podano współrzędne skrajnych punktów Ameryki Południowej.

Miejsce	Współrzędne geograficzne	Kraj
Przylądek Gallinas	12°28'N; 71°40'W	
Przylądek Froward	53°54'S; 71°18'W	
Przylądek Pariñas	4°41'S; 81°20'W	
Przylądek Branco	7°12'S; 34°45'W	

Źródło: Dobosik B., Hibszer A., Soja J., *Tablice geograficzne dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, VIDEOGRAF II Katowice, 2002*

A. Uzupełnij tabelę wpisując nazwy krajów, na obszarze których znajdują się punkty wysunięte najbardziej na północ i na wschód.

B. Wiedząc, że jednominutowy łuk (1') na południku to mila morska, czyli 1852 m oblicz odległość od równika do najbardziej na północ wysuniętego punktu Ameryki Południowej. Zapisz obliczenia. Wynik podaj z dokładnością 0,1 km.

Odległośćkm

C. Oblicz rozciągłość równoleżnikową Ameryki Południowej w stopniach i minutach kątowych. Zapisz obliczenia.

Rozciągłość równoleżnikowa

Zadanie 4. (3p.)

A. Spośród podanych poniżej miast Ameryki Południowej podkreśl cztery, w których Gwiazda Polarna jest niewidoczna.

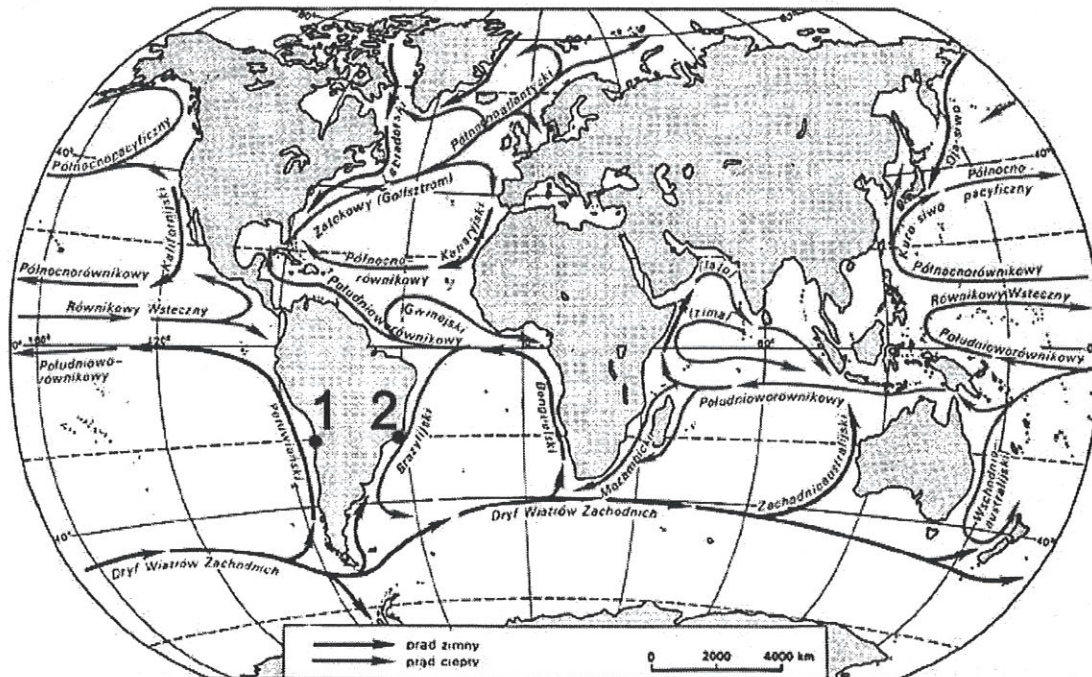
miasta: Bogota, Brasilia, Buenos Aires, Caracas, Manaus, Paramaribo, Potosi

B. Podaj, w którym z nich Krzyż Południa widoczny jest najwyżej nad horyzontem.
miasto

Zadanie 5. (5p.)

Na mapie konturowej cyframi 1 i 2 oznaczono stacje meteorologiczne A i B.

A. Na podstawie własnej wiedzy oraz mapy z zaznaczonymi niektórymi prądami morskimi, przyporządkuj numery stacji do danych klimatycznych.

źródło: opracowanie własne na podstawie Dylkowa A., Makowska D., Olszewski T., Ziemia i człowiek, WSiP 1992

Stacja A nr

H (m npm)		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
27	t	25,1	25,4	24,9	23,4	21,8	20,8	20,1	20,6	20,9	19,5	22,8	24,5	22,5
	o	125	122	132	109	79	58	43	43	66	81	104	137	1099

Stacja B nr

H (m npm)		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
122	t	20,4	20,4	19,1	17,2	15,4	13,9	13,4	13,6	14,2	15,5	17,1	18,9	16,6
	o	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

źródło: Pydziński B., Zajac S., Klimatologia w szkole, WSiP 1980

B. Porównaj klimat stacji A i B podając po dwa podobieństwa i dwie różnice.

Podobieństwa

-
-

Różnice

-
-

C. Wyjaśnij przyczyny różnic klimatycznych między tymi miejscowościami.

-
-
-

Zadanie 6. (2p.)

Rozpoznaj na podstawie opisu krainy geograficzne Ameryki Południowej. Wpisz ich nazwy do tabeli.

Lp.	Opis	Kraina geograficzna
1	Wyżyna w południowej części kontynentu między stokami Andów a wybrzeżem Oceanu Atlantyckiego.	
2	Nazwę ten nizinny obszar zawdzięcza przepływającej przez niego rzece; nazywany jest również Llanos.	
3	Nizina znajdująca się na terytorium 5 krajów; jest ważnym regionem rolniczym w Ameryce Południowej.	

Zadanie 7. (3p.)

Oceń prawdziwość podanych zdań zaznaczając w odpowiednich miejscach znak X

Lp.	Zdania	PRAWDA	FAŁSZ
1	Ameryka Południowa położona jest we wszystkich strefach klimatycznych.		
2	Około 60% obszaru Ameryki Południowej znajduje się w zlewisku Oceanu Atlantyckiego.		
3	Amazonka ma ustrój (reżim) deszczowy równikowy.		
4	Zachodnie wybrzeża Ameryki Południowej znajdują się w strefie subdukcji.		
5	Cechą charakterystyczną ukształtowania powierzchni Ameryki Południowej jest równoleżnikowy układ krain geograficznych.		

Zadanie 8. (3p.)

Zaznacz poprawne odpowiedzi.

A. Plemię Indian, które uwięziło Jana Smugę w powieści „Tomek u źródeł Amazonki” to:

- a) Inkowie
- b) Tikuna
- c) Komancze
- d) Kampowie

B. Część akcji powieści „Tomek u źródeł Amazonki” toczy się nad rzeką:

- a) Orinoko
- b) São Francisco
- c) Rio Putamayo
- d) Rio Grande

C. Miastami stołecznymi, w których toczy się akcja powieści „Tomek w Gran Chaco” są:

- a) La Paz
- b) Quito
- c) Buenos Aires
- d) Lima

Zadanie 9. (2p.)

Na podstawie własnej wiedzy i/lub lektury powieści Alfreda Szklarskiego podkreśl:

A. cztery gatunki zwierząt żyjących w lasach Amazonii

zwierzęta: bizona, jaguary, kobry, kondory, pekari, piranie, tygrysy, wyjce

B. dwa gatunki lam żyjące w Andach

zwierzęta; alpaki, jaki, gnu, wikunie

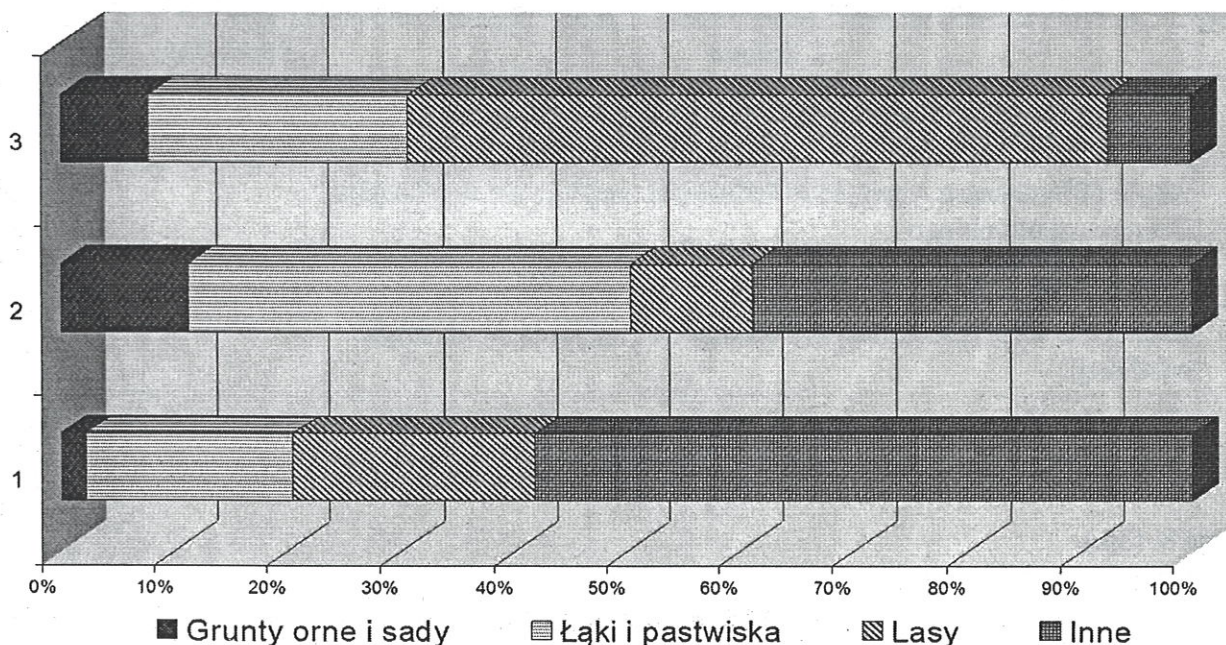
Zadanie 10. (3p.)

Oceń prawdziwość podanych zdań zaznaczając w odpowiednich miejscach znak X

Lp.	Zdania	PRAWDA	FAŁSZ
1	Gran Chaco porośnięte jest wilgotnym lasem równikowym.		
2	Gran Chaco jest częścią Wyżyny Gujańskiej.		
3	Gran Chaco leży tylko na terytorium Boliwii.		
4	Na terytorium Gran Chaco do dziś żyją plemiona Indian.		
5	Graniczną rzeką Gran Chaco jest rzeka Paragwaj.		

Zadanie 11. (3p.)

Na wykresie przedstawiono strukturę użytkowania ziemi w Argentynie, Brazylii i Chile.

źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystyki Międzynarodowej 2012, GUS W-wa

A. Przyporządkuj kraje do wykresów.

1....., 2....., 3.....

B. Na podstawie wykresu i własnej wiedzy uzasadnij dwoma argumentami związki między cechami środowiska przyrodniczego a strukturą użytkowania ziemi w Ameryce Południowej.

-
-

Zadanie 12. (3p.)

A. Podkreśl z podanych zespołów miejskich Ameryki Południowej trzy liczące powyżej 10 mln ludności oraz podaj nazwy krajów, na terenie których się one znajdują.

Zespoły miejskie: Bogota, Buenos Aires, Lima, Rio de Janeiro, Santiago, São Paulo
kraje

B. Podaj nazwę największego pod względem liczby ludności zespołu miejskiego w Ameryce Południowej.

.....

Zadanie 13. (2p.)

Przedstaw dwa problemy wielkich miast Ameryki Południowej.

1.
2.

Zadanie 14. (4p.)

Przeczytaj uważnie poniższy tekst

Uboga gleba lasów tropikalnych nie nadaje się do celów rolniczych i hodowlanych. W Amazonii, aby wyżywić jedną krowę, trzeba wykarczować na pastwiska prawie 7 hektarów lasu. Pola założone na takich terenach po 2-3 latach przestają dawać plony, po czym trzeba karczować las na nowe pole. Proces wylesiania jest nasilany przez budowę dróg. (...)

Kilka lat temu wydawało się, że będzie lepiej - tempo wylesiania spadło. W Brazylii ustanowiono mądre prawa, zgodnie z którymi właściciel lasu miał prawo wyciąć jedynie 20%, a 80% powinien zostawić w stanie nienaruszonym. Jednak tempo wylesiania znowu wzrasta. Presję na karczowanie dżungli nasilają znane nam dobrze zjawiska - run na tereny pod uprawę biopaliw, poszukiwanie i podejmowanie wydobywania w dziewiczych rejonach Amazonii (i gdziekolwiek tylko są szanse dobrać się do pozostałych jeszcze zasobów ropy) oraz, związana z kryzysem żywnościowym i rosnącymi cenami jedzenia, presja na zwiększanie areału terenów uprawnych. Wszystko to spowodowało, że w 2007 roku Indonezja i Brazylia znalazły się na 3 i 4 miejscu, zaraz za Chinami i USA, w rankingu krajów odpowiadających za największą emisję dwutlenku węgla na świecie. (...) Tymczasem w Brazylii i Indonezji rolnicy wietrzają interes. Po pierwsze tam opłaca się efektywnie uprawiać na paliwo trzcinę cukrową (olej palmowy też się zresztą nadaje), a po drugie wyższe ceny żywności i zaprzestanie uprawy soi w USA stymulują ich uprawę na nowych terenach. Rolnicy z reguły nie wycinają dżungli - zajmują tereny na których hodowano bydło - w zasadzie nie można im nic zarzucić. To hodowcy bydła wypalają dżunglę. I tak oto, chroniąc klimat doprowadzamy do astronomicznych emisji dwutlenku węgla spowodowanych wylesianiem. Owszem, biopaliwa zasadniczo dają mniejsze emisje niż spalanie ropy, nawet o kilkadziesiąt procent- ale, kiedy policzyć jak długo to zmniejszenie emisji musi mieć miejsce, żeby zrównoważyć wyrzucony przy wypalaniu i oraniu dżungli dwutlenek węgla, to wychodzi, że jakieś 100 lat.

źródło: www.ziemia.narozdrozu/encyklopedia/49/niszczenie-lasow-tropikalnych

A. Na podstawie tekstu podaj cztery przyczyny wycinania lasów Amazonii.

1.
2.
3.
4.

B. Podaj sposób zmniejszenia tempa wylesienia Amazonii zastosowany przez rząd Brazylii.

.....
.....
.....

C. Na podstawie tekstu i własnej wiedzy uzasadnij, że stosowanie biopaliw na większą skalę nie przyczynia się do zmniejszenia ilości CO₂ w atmosferze.

.....
.....
.....

Zadanie 15. (1p.)

Uzupełnij model przyczynowo-skutkowy pokazujący zmiany w środowisku przyrodniczym spowodowane wycinaniem lasów wpisując w odpowiednie miejsca właściwe litery.

- A) zmiana obiegu wody
- B) wzrost liczby ludności
- C) wycinanie lasów
- D) nasilenie procesów erozji
- E) zmniejszenie żyzności gleby

Zadanie 16. (2p.)

Na fotografiach przedstawiono dwie atrakcje turystyczne Ameryki Południowej licznie odwiedzane przez turystów.

Uzupełnij podpisy pod fotografiami wpisując nazwy tych obiektów.

1. Nazwa

.....

2. Nazwa

.....

Zadanie 17. (4p.)

Przyporządkuj opisom atrakcyjnych turystycznie miast Ameryki Południowej ich nazwy wybierając z podanych poniżej.

Miasta: Caracas, Copacabana, Cusco, Montevideo, La Paz, La Serene, Quito, Valparaiso

Opis	Miasto
Najwyżej położona stolica świata, w pobliżu której znajduje się Dolina Księżycowa (Vale de la Luna).	
Miasto nazwane chilijskim Krakowem z bogatymi zbiorami geologicznymi Ignacego Domeyki.	
Stolica imperium Inków z licznymi zabytkami.	
Miasto z licznymi zabytkami, którego historyczne centrum wpisane jest na listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO.	
Główny ośrodek turystyczny Boliwii z sanktuarium maryjnym.	

Zadanie 18. (2p.)

Wyjaśnij dlaczego prawie 85% mieszkańców Ameryki Południowej wyznaje katolicyzm.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (3p.)

W tabeli przedstawiono dane z 2011 r. dotyczące liczby ludności i PKB Brazylii i Kolumbii.

Kraj	Liczba ludności w tys.	PKB w mln USD	PKB/1 mieszk. w USD
Brazylia	204751	2492908	
Kolumbia	45731	328422	

Źródło: MFW i Human Development Report 2011

Dokonując odpowiednich obliczeń matematycznych wskaż kraj, który jest bardziej rozwinięty gospodarczo biorąc pod uwagę PKB na 1 mieszkańca. Zapisz wykonywane obliczenia. Wynik obliczeń wpisz do tabeli.

Kraj

Zadanie 20. (3p.)

W tabeli podano produkcję ważniejszych wyrobów przemysłowych na świecie i w Ameryce Południowej w 2010 r.

	Świat	Ameryka Południowa	Udział w świecie w %
Węgiel kamienny (mln t)	5347,5	87,2	
Ropa naftowa (mln t)	3625,2	318,6	
Stal (mln t)	1417,3	43,9	
Aluminium (tys. t)	39425,2	8440,4	

źródło: Rocznik Statystyki Międzynarodowej GUS 2012

A. Podaj nazwę wyrobu przemysłowego, w produkcji którego Ameryka Południowa ma największy udział w świecie w %.

.....

Oblicz ile on wynosi. Wynik wpisz w odpowiednie miejsce tabeli.

B. Podaj nazwy surowców mineralnych, z których produkowana jest stal i aluminium.

stal, aluminium

C. Podaj nazwę kraju Ameryki Południowej, w którym wydobywa się najwięcej ropy naftowej.

.....

Brudnopis